

PUBLICACIÓ NÚM. 13

APLEC DEL CLUB FEMENÍ D'ESPORTS 1931

Aplec de Mas de Can Pi, La Vanguardia 5 de juny de 1931

Primer Aplec del Club Femení i d'Esports a Cervelló. Mas de Can Pi, 1931

La zona de Mas de Can Pi era conegut arreu per l'estiueig de famílies, sobretot de ciutat, junt amb les masies de l'entorn i principalment per l'excursionisme. A partir dels anys 1920 la premsa i els butlletins de caire excursionista anunciaven sovint les visites al temple romànic de Santa Maria -que restava obert els diumenges des de la restauració de 1922 fins a principis de 1970-, el castell, les fonts i els paratges naturals o bé fent la ruta cap al monestir de Sant Ponç. És allà, a Can Pi, on el Club Femení i d'Esports va organitzar un aplec l'any 1931.

El Club Femení i d'Esports, va ser una entitat constituïda per dones i considerada el primer col·lectiu esportiu íntegrament femení. Es va fundar al 1928 per iniciativa, entre d'altres, de les mestres Enriqueta Séculi i Teresa Torrens i les periodistes Anna Maria Martínez Sagi i Maria Teresa Gibert, les escriptores Anna Murià i Maria Teresa Vernet i l'entrenadora de natació Josefina Torrens. Totes elles van aportar molts articles al butlletí *Portaveu del Club Femení i d'Esports*. L'entitat pretenia convertir-se en un club popular creant un nou espai social on les dones poguéssin combinar la pràctica esportiva amb les activitats culturals -anteriorment l'esport femení havia estat elitista i burgès com el tennis, la natació i l'esquí, entre d'altres-. Tot i les dificultats que posaven les famílies i la societat, les dones obreres i de classe mitjana, gràcies a l'esport, van poder accedir a una entitat social i fer activitats amb la llibertat que oferien els canvis socials i polítics a Catalunya i Europa. Hom pot afirmar que l'entitat resultava extremadament progressista i moderna en el context català del moment. *“El feminisme del Club és l'únic raonable; és el que consisteix a treballar pel millor rament i perfeccionament físic i moral de la dona. La idea fonamental del Club és fer una veritable obra social, tot el més popular, tot el més divulgada que sigui possible. El dir divulgada, significa que ningú n'ha de quedar exclòs, ni de dalt, ni de baix; que tothom s'hi troba bé, sigui qui sigui, mentre senti la germanor.”*¹ El lema fundacional va ésser: 'Feminitat, Esport i Cultura' i el símbol fou la imatge de l'escultura grega de la Victòria de Samotràcia. El catalanisme va ser un bon referent per a les dones que pretenien aconseguir, també, una forta identitat junt amb la feminitat. Sobretot va ensenyar a ser responsables com a dones, com a mares i com a catalanes. Aquest ideal patriòtic es reflectia en la salut i higiene, uniformitat i disciplina. A través de l'esport, la dona va entrar a formar part de la modernitat en l'àmbit públic i amb l'entrada de la República, el 1931, el canvi social va ser total on van començar a tenir un cert protagonisme que es va manifestar a partir de l'Estatut d'Autonomia català de 1932. Al club es van associar fins 2000 dones i allà s'hi feien actes culturals des de conferències, lectures, concerts, concursos literaris i exposicions d'art fins a crear seccions esportives d'atletisme, bàsquet, natació, gimnàstica, excursionisme, esgrima, esquí, tennis, patinatge, ciclisme i hoquei. L'entitat va impartir les classes esportives i pràctiques després de sortir de la feina de les oficines i les fàbriques, així les dones van acudir a entrenar-se i a formar part del club sense alterar el ritme laboral. El local més important que van tenir va ser a l'Eixample i tenien un terreny al carrer de Balmes, amb unes magnífiques instal·lacions esportives: pistes de tennis, patinatge, bàsquet, gimnàs, dutxes amb aigua calenta, sala de lectura, biblioteca, guarderia per als nadons de les sòcies, entre d'altres prestacions. També van aconseguir una piscina climatitzada a la Plaça d'Espanya, cedida per l'Ajuntament de Barcelona. A partir de 1936, amb la guerra civil, l'entitat femenina va seguir competint en algunes proves esportives fins que al 1938 el club va tancar, i es va acabar una època innovadora i interessant per a les dones. A partir de 1939, amb el

¹ Article d'Anna Murià al diari *La Rambla (esport i ciutadania)*, 23 de novembre de 1931

franquisme, de la plena llibertat es va passar a la repressió, les dones van tornar a ser relegades a un segon pla.

Però anem l'any 1931. Al deixar enrere la dictadura de Primo de Rivera i la monarquia, la il·lusió que va representar la nova època de l'era de la República, va fer entrar aire nou. L'entitat va organitzar el primer Aplec Excursionista i el van fer a Cervelló: *"El Club Femení i d'Esports es constituí l'any 1928 i fou l'intent més reeixit de crear una associació esportiva exclusivament femenina. Es va decantar cap a la pràctica de l'esport popular, aconseguint treure les atletes de la pista tancada i organitzar una prova de cros femení. Va ser una entitat prou important com per arribar a organitzar un aplec excursionista a Mas Pi, Cervelló, el dia 30 de maig de 1931. En aquest aplec es corregué un cros".*²

De trobades esportives i excursionistes ja que se'n feien arreu de Catalunya però va ser la primera del Club Femení en unir esport i excursionisme. Es van programar fer competicions durant dos dies i estar en plena natura molt a prop de Barcelona. Uns mesos abans s'invitaren a participar als centres excursionistes de Catalunya i grups esportistes els quals molts van acceptar de grat. Mentre, es feren competicions d'algunes entitats esportives per anar els primers classificats a Cervelló. El Centre Excursionista de Gràcia es va encarregar de la preparació de la trobada dels excursionistes en un campament amb tendes de campanya per al dissabte 29 de maig. Qui s'inscrivía havia d'abonar una pesseta i les organitzadores es van comprometre que els plànols i els reglaments estarien a l'ordre del dia. La premsa en va fer difusió, fins i tot va participar un bisbe que havia anat a Manresa per altres motius:

*"Agradecer a monseñor Reinaldo Muñoz, obispo vicario de Concepción (Chile) ...y conceder la medalla de la Sociedad para ser adjudicada en el próximo aplec de Santa María de Cervelló, por el Club Femení i d'Esports, de esta capital."*³

*"Aplec de germanor excursionista. El Club Femení i d'Esports organiza para el próximo día 31 del actual, un aplec excursionista que tendrá efecto en Cervelló. en el lugar denominado Mas Pi. Él programa que integrará esta fiesta es el siguiente: Carreras de marcha libre para jóvenes, señoritas y parejas mixtas; misa en la iglesia vieja; conjunto de los «Follets de Montanya», de toda Cataluña; concurso de saltos; conjunto de los «Minyons de Muntanya», presentación de «las Daines» y audición de sardanas."*⁴

*"Club Femení i d'Esports de Barcelona. La carrera femenina del primer Aplec de Germanor Excursionista, organizada por el Club Femení i d'Esports, a Santa María de Cervelló se dará a conocer por ese club en la matinal que tendrá efecto el domingo próximo y a la que se podrá concurrir sean o no socias da la entidad. Salida del paseo de Gracia a las 6'10 mañana y regreso a la 1'30."*⁵

"...Avui, ja és una altra cosa, no solament escamots de noies i nois junts, aprofitant un parell de dies de festa per oxigenar els pulmons amb els aires muntanyencs, sinó que veureu grups sencers de noies soles amb la seva independència pròpia, trescant per les muntanyes, posant en el paisatge la nota deliciosa de la seva presència.

És per això que a l'aplec de Germanor Excursionista a "Mas Pi" (Santa Maria de Cervelló), que el

² Roma i Casanovas, Francesc. *Història social de l'excursionisme català: dels orígens a 1936*. Vilassar de Mar (Barcelona): Oikos-Tau, 1996.

³ *La Vanguardia*, 17 d'abril de 1931

⁴ *La Vanguardia*, 7 de maig de 1931

⁵ *La Vanguardia*, 13 de maig de 1931

Club Femení ha organitzat per al vinent diumenge... hi han d'assistir tots els excursionistes de casa nostra."⁶

A la premsa també notifiquen, particularment, entre moltes d'altres, la trobada a Cervelló les entitats excursionistes següents: C. E. Montseny, El Centre Excursionista Montseny y la secció de Minyons de Muntanya, A. E. Puigmal i Club Excursionista de Sans. Van sortir amb tren dissabte a la tarda i van agafar el cotxe de línia cap al poble.

Al diari *La Nau*, de 4 de juny, hi va aparèixer un article del resum dels actes de Cervelló. Gràcies a aquesta crònica podem saber més bé el que hi va passar: *«Diumenge passat tal com tenien projectat les simpàtiques excursionistes de la primera entitat femenina d'esports de la nostra terra, portaren a terme el seu primer aplec, que fou a la vegada de germanor de tot l'excursionisme català.*

Poques vegades havíem vist tantes entitats reunides sota un Aplec suposem que era més pel «feminisme» que per «excursionisme». Que ens perdoni qui no estigui d'acord amb aquesta apreciació, puix en cas contrari, molt ens doldria dir-li que en els aplecs organitzats precisament en el transcurs del passat mes de maig foren minses, molt minses les representacions d'entitats en els aplecs celebrats.

Doncs bé, dissabte a la tarda tingué lloc el primer acte o sia l'organització d'un campament en el qual malgrat la pluja de tot el dia no feu desdir als campadors, així és que foren un gran nombre de tendes inscrites. L'organització anava a càrrec del Club Excursionista de Gràcia, i tenien cura dels detalls els senyors Buch, Escanyol i Puig.

Diumenge al matí, amb el cel ras feia esperar a tots els que concorrerien a l'aplec, en fruit d'una bella jornada... A Molins de Rei, el servei d'autòmnibus era extraordinari fins a Cervelló, poble on eren saludats tots els excursionistes.

A l'hora convinguda es donà la sortida a la cursa masculina de marxa lliure, seguidament a l'església vella, bell joiell d'arquitectura romànica, fou dita la missa, qual altar estava bellament ornamentat amb verd de la rogalia i amb densos ramells de ginesta, la nostra flor espiritual.

Acabada la missa es donà la sortida de la cursa de marxa lliure per a parelles mixtes. Arribaren les primeres parelles, i quant es preparava la demostració de la tasca i de la ideologia pels «follets» i les «daines» -els grups d'infants-, un fort ruixat obligà a la nombrosa concurrència a aixoplugar-se de la millor manera possible on es pogué, no allà on hom volia».

Continua dient que, després de l'aiguat, la gent va anar a dinar per aquells paratges i també es comenta que la ballada de sardanes, que s'havia de fer a l'era de Can Sala de Baix, quedà suspesa ja que la cobla no es va presentar per por de la pluja. L'article del diari acaba: *«...direm que tot l'excursionisme barceloní estava allí representat, com també el del Vallès, el d'Igualada, el de Vilanova i el de Vilafranca, també hi havia una bona representació dels boy-scouts i de «Palestra». A. D'Escornalbou».*

Uns dies més tard es van repartir els premis a la seu de l'entitat: *«Hoy, de ocho a nueve de la noche, tendrá efecto en el local del Club Femení i d'Esports, Paseo de la Enseñanza, 1. La distribución de premios de las carreras efectuadas el día 31 de mayo a Mas Pi (Cervelló).»*⁷

La classificació de les curses va ser la següent: Cursa dels atletes masculins. 1r. Núm. 6: Joan Santamaria, A.B.Tagamanent. 2n. Núm. 2: Pasqual Vives, A. E. Sempre Avant. 3 r. Núm. 4: Jaume Ferrer, A. E. Sempre Avant.

⁶ *La Publicitat*, 26 de maig de 1931

⁷ *La Vanguardia*. 18 de juny de 1931.

Cursa de les parelles mixtes. 1 r. Núm. 2: Loreto i Antoni Carnicé, G. E. Joventut Catalana. 2 n. Núm. 45: Mercè Castelltort i Josep Costa, Club Femení. 3 r. Núm. 41: Felisa Gómez i Antoni Piquer, G. E. Joventut Catalana.⁸

Dins el món de l'esport i l'excursionisme, en general, l'Aplec de Mas de Can Pi, va representar el començament d'altres trobades tant femenines com mixtes que es va fer arreu de Catalunya. Per al municipi de Cervelló representa una fita a l'haver protagonitzat un moment important per normalitzar les activitats de les dones, contribuint a la seva modernització i encoratjant la demanda dels seus drets a la primera meitat del s. XX.

Francesc Pasqual i Armengol. Grup de Recerca de Cervelló, 2019

Agraïm a Daniel Justribó l'entrevista que va concedir i que cedís el programa de l'Aplec de Cervelló junt amb els reculls del diaris La Nau i La Publicitat.

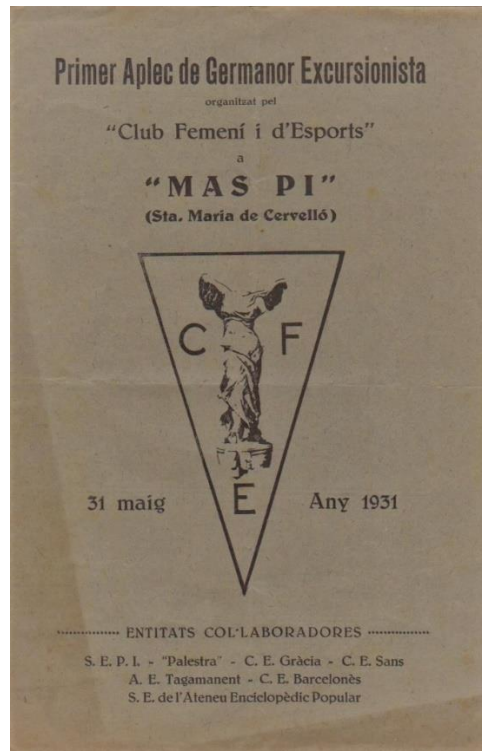
Altra bibliografia consultada:

- Dossier: *La dona moderna al segle XX*. L'Avenç. Núm. 112. 1988
- Justribó, Daniel. *Feminitat. Esport. Cultura. Pioneres de l'atletisme català (1921-1938)*. Barcelona, 2014
- Pujadas, Xavier. Santacana, Carles. *Història il·lustrada de l'esport a Catalunya*. Volumes 1 i 2. Columna. Diputació de Barcelona, 1994
- Real i Mercadal, Neus. *El Club Femení i d'Esports de Barcelona, plataforma d'acció cultural*. Barcelona : Abadia de Montserrat, 1998

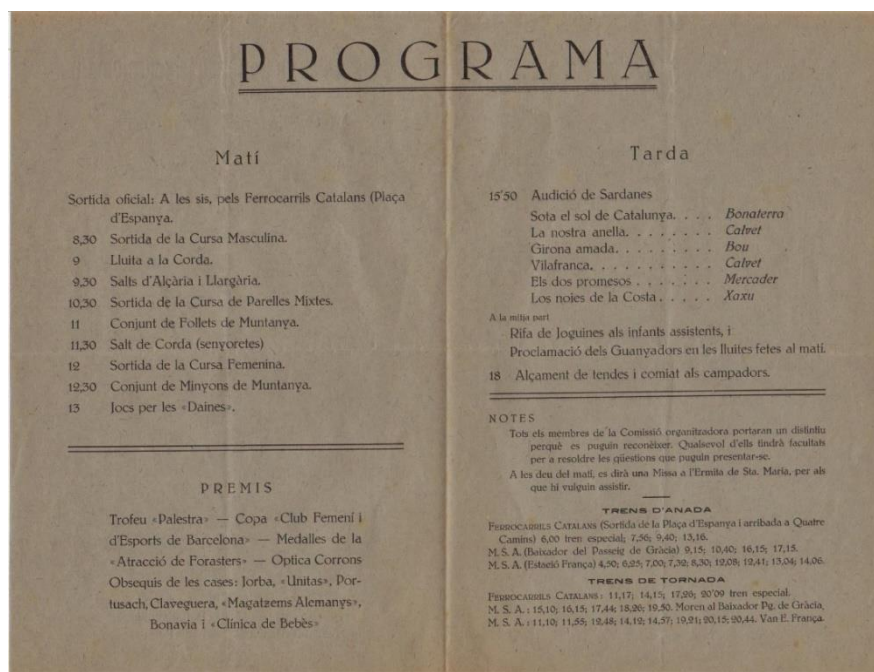

Fotografies de l'Arxiu Fotogràfic Centre Excursionista de Catalunya. Autor: Piqué

⁸ *La Nau*. 6 de juny de 1931. El llistat és més extens, només hem reproduït els tres primers classificats.

Fulletó pag. 1 de l'aplec. Cedit per Daniel Justribó

Fulletó de l'aplec, pag 2 i 3 . Cedit per Daniel Justribó

Francesc Pasqual Armengol
Grup de Recerca de Cervelló

